

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemani, velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravištvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznaniila (inserati) se sprejemajo in velja tristoletna peti-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semenjskih ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 159.

Ljubljani, v četrtek 16. julija 1891.

Letnik XIX.

Državni zbor.

Z Dunaja, 15. julija.

Budgetna razprava.

(Petindvajseti dan.)

Slovenščina v sodnih.

Poročal sem že, da je prvi pri obravnavi pravosodnega ministerstva govoril poslanec dr. Ferjančič. Slikal je, kako malo se ozirajo sodišča v nekaterih krajih po Slovenskem na slovenski jezik; ilustroval je to s posameznimi slučajji in dokazal, da se še obstoječe navedbe ne izpolnjujejo, čeravno le v omejeni meri dopuščajo slovenski jezik pri sodiščih.

Pomenljivo je, kar je v tem oziru odgovarjal danes minister. Najprej je g. poslancu priznal, da je v zmernem in stvarnem govoru pritožbe in želje svojega naroda izražal. Zahvalil se mu je, da je navajal slučaje, po katerih mu bode mogoče stvar preiskavati, in da je odločen za to skrbeti, da se bodo navedbe izpolnile.

Precej na to zavračal je dr. Steinwenderja, kateri se je v generalni debati pritoževal in zahteval, da naj se jezikovne navedbe ali razveljavijo, ali neizvršene pusté, kar mu je vsejedno. — Na to je minister odgovoril: „Te želje gospoda poslance iz skrajne levice in njegove stranke pa gotovo ne bodem izpolnil. Njemu utegne pač biti vsejedno, ali se kaka navedba izvršuje, ali ne, vladi pa to ni vsejedno, ker ona je odgovorna za izvršitev in bode to storila, ker uzroki so danes še tisti, kakor so bili tedaj, ko so se navedbe izdale.“

Izrek ministrov pa, da je slovenski poslanec rekel, da bi bilo slovensko ljudstvo popolnoma zadovoljno, če bi se navedbe izvrševale, moramo popraviti. Slovenski poslanec ni tega rekel, ampak je rekel, da bi bilo slovensko ljudstvo zadovoljeno, če bi se vse (280) slovenske tiskovine uporabljale, ki so za rabo pri sodiščih izdane.

Ministrov odgovor, kateri se je še dlje pečal z govorom našega poslance, nam je precj dovoljen. — On skoro naravnost pozivlja, naj se mu slučaj naznanja, kjer in kadar se ravna proti navedbam. Štajerskim in koroškim Slovencem je tu lepa prilika ponudena, posluževati se pritožb, bolje pa bode in jedino uspešno, da tega ne storé po časopisih, ali samo po časopisih, ampak se pritožijo naravnost do ministra. Po tem potu bode slovensko ljudstvo najuspešnejše delovalo na to, da se mu dá jezikovna pravica pri sodnih oblastvih.

Justično ministerstvo.

Za ministrom je govoril včeraj dr. Trojan, ki je omenjal dunajskih določb glede porazumljenja med Čehi in Nemci, rekši, da še po bitki na Beli Gori cesar Ferdinand II. ni zahteval takega poniževanja naroda češkega, kakoršnega mu nakladajo določbe dunajske. Prvosednika sta opominjala govornika, da bitka na Beli Gori in dunajske določbe niso v zvezi z justičnim ministerstvom, ali doktor Trojan se je skliceval na justičnega ministra, ki je v svojem govoru obširno govoril o češko-nemški spravi, ter mu s tem dal povod, da mu mora odgovarjati. Poslanec Kokoschinegg priporočal je ustanovitev okrožne sodnije v Mariboru, Patoczek pa je zahteval hitrejše in cenejše sodstvo zlasti za kmečko prebivalstvo.

Ko je bila prečitana že omenjena interpelacija dr. Ferjančičeva, Klunova in Gregorčeva zaradi

šolstva na Koroškem in interpelacija Dvořakova zaradi cigánov, ki se vlačijo po Češkem, prvosednik ob 1/7. uri zvečer sklène sejo in prihodnjo sejo napové za danes ob 10. uri popoldne.

Govorila sta o justičnem ministerstvu še dva govornika, dr. Byk in grof Kuenburg, potem je bila dovršena razprava in sta prišla na vrsto glavna govornika dr. Pacak in dr. Jaques. Byk je poljski žid in je v svojem govoru večinoma zagovarjal žide proti antisemitom in zlasti proti poslancu Schneiderju. Reč ni v nobeni zvezi z justičnim ministerstvom, ali prvosednik je molčal in ga pustil mahati po antisemitih. Grof Kuenburg je razpravljal splošna justična vprašanja, dr. Pacak pa je govoril o sodnijskih razmerah in o sodnijskem jeziku na Češkem. Za njim govorita še doktor Jaques in poročevalec, potem pridejo še v razpravo nekatere druge manjše reči. Zvečer ob osmih bo zopet seja, v kateri se vrše volitve za delegacije. Za Kranjsko bo Šuklje, za Goriško Jordan delegat, namestnika pa sta Klun in dr. Gregorčič.

Interpelacija.

Na koncu današnje seje izročil je poslanec Povše s tovariši naslednjo interpelacijo glede južne železnice na trgovinskega ministra:

Kakor je Vaši prevzvišenosti iz ravno kar vročene tehniške izjave razvidno, nahaja se tako zvani Stampetov most na južne železnice progi med Borovnico in Logatcem v tako dvomljivem stavbenem stanju, da je za javni promet jako velika nevarnost ter je nujno potrebno, da c. kr. nadzorstvena oblast odredi preiskavo in zaukaže potrebno, da se pomanjkljivosti pri teh mostovih odpravijo.

Podpisani stavijo tedaj do gospoda ministra sledeče vprašanje:

LISTEK.

Ponočni kralj.

Francoski spisal A. de Lamothe.
(Dalje.)

Deveto poglavje.

Odpotovanje.

Takoj drugega dne, ko je vikarij obiskal lorda Pilfererja, prinesel je povelje lord Plunderjevo, da naj se jetnik Peter Hadfield izpusti.

Vodja jetnišnice, Murphy, pogledal je še jedenkrat oprezno podpis, potem veli prinesiti zapisnik jetnikov. Tu je stalo pod 8. dnevom meseca: Peter Hadfield — in ravno tam pristavil je vodja: „20. dan istega meseca po ukazu Nj. Milosti lorda Plunderja — izpuščen.“ — Ko je še list z zaponko k zapisniku pritrdil, velel je ključarju, da mladeniča izpusti.

Peter je baš čital „Nasvete izseljencem“, ko jetnišničar vstopi. Peter položi znamenje na stran, katero je čital, zapré knjigo in gre za njim, kajti mislil je, da ga pelje na sprehod.

„Tu sém!“ zakliče mu brezčutni Anglež in pokaže na levo. Jetniku zatrepeče srce; vedel je, da levi hodnik pelje v pisarno. Na koncu hodnika potisne ga jetnišničar skozi velike duri v preddvorano in zapré za njim duri. Tu so sedeli jetnišničarji in igrali kvarte. Mej njimi opazi Peter Irea, ki se mu je prvi dan dobrohotnega skazal.

„Tam-le te čakajo,“ pravi mu ta ter mu namigne z očmi. „Pojdi tja notri!“

Peter odpre duri in zagleda vikarija, ki mu je roko podal:

„Prost si, moj sin; a ne zahvaljuj se meni, ker sem bil le orodje božje previdnosti — zahvali se Bogu!“

„Najprvo — Bog hodi hvaljen! — potem pa vam, prečastiti, srčno hvalo! A kako vam je bilo mogoče . . .“

„Voz spodaj čaka, ki naju bo peljal v Glengariff,“ dé duhovnik. „Na potu ti bom vse povedal. Še knjige morava dobiti.“

Ko so jima prinesli knjige, zapustila sta sloopje. Peljôc se mimo majhne, samotne hišice, ki je bila na pol skrita mej divjim lovorom in pritličnim hrastjem, reče Peter:

„Tukaj menda stanuje ameriški doktor, katerega sem vódil po hribih; velik učenjak je.“

„Kaj nam pomaga učenost brez vere?“ vzdihne duhovnik.

„In brez ljubezni do bližnjega,“ pristavi Peter. „Ta mož je vedel, da sem v nesreči; prijatelj je lorda Pilfererja — a ni se spomnil, da bi me obiskal.“

„Morebiti mu lord ni dovolil?“

„Kako pa, da je vam dovolil, dasi niste prijatelj Angležev?“

„Ni mi on dovolil, ampak nekdo drugi, ki nas še bolj sovraži, kakor lord.“

„Kdo?“

„Lord Pinacle, škof iz Bolyboy-a, katerega mi je višja previdnost pripeljala na pot!“

„Protestantski škof? — Kako je bilo mogoče?“

„Pokazati mi je hotel svoj vpliv na lorda Plunderja, a Bog se je poslužil njegove nečimurnosti v tvoje oproščenje. V rokah božje previdnosti je lahko vsaka reč dobro sredstvo.“

Da bi njega radovednosti zadovoljil, pové mu vikarij vse nadrobno. Mej tem sta dospela na najvišji kraj hribovja, od koder se je odpiral očem krasen razgled po širnem pristanišču glengariffskem. Večer je bil krasen. Črne pečine obrisovalé so se odločno od oranžno-rumenega ozadja neba, da je bila njih senca ostro, kakor z nožem vpodobljena na zlatoblestečem površju temnozelenkastega morja. Počasi je pojemal čarobni svet, da se je slednjič v belkasti svetlobi izgubil. Najvišje vrhunce gorâ razsvetljevali so le še odsvitajoči žarki že zašlega solnea; na smehljajočih valovih stegovalé so se bolj in bolj dolge sence. V sanjavi polutemi počivala je narava; ni je dramil drug glas, nego zamolklo-zategnjeno mukanje vračajočih se čred — in ono skrivnostno-glasno kipenje in vršenje, ki naznanja bližino neskončnega morja. — V trenutju, ko voz zapusti glavno cesto, da bi krenil na stranski pot, začuje se večerno zvonjenje. Voznik obstoji; duhovnik in Irec izstopita, da odmolita „angeljsko čiščenje“.

(Dalje sledi.)

Ali je gospodu ministru znano stavbeno stanje Stampetovega, kakor tudi drugih mostov, osobito onih na močvirju pri Žalostni Gori?

In kaj namerava gospod minister zaukazati ter ukreniti, da se zabrani kaka nezgoda na tej železnični progi?

Interpelacija

poslancev dr. Ferjančiča, Klunā in Gregorčca do njega ekscelencije gosp. učnega ministra.

Po § 19. državnih osnovnih zakonov z dné 21. decembra 1867, št. 142 drž. zak. morajo v deželah, v katerih biva več narodov, šole biti tako uravnane, da vsak narod dobi potrebna sredstva za izobraženje v svojem jeziku, ne da bi se silil učiti se drugega deželne jezika. Po § 6. zakona z dné 14. maja 1869, št. 62 drž. zak. odločuje o učnem jeziku in o učenju drugega deželne jezika v mejah po zakonih določenih deželno šolsko oblastvo, ko je zaslúšalo poprej tiste, ki šolo vzdržujejo.

Vzlic tem zakonitim določbam so pa v nekaterih krajih, kjer bivajo Slovenci, ljudske šole tako uravnane, da se slovenski otroci ne morejo izobražiti v svojem jeziku. Oblastva se pri odločbah o učnem jeziku ne drže mej, katere določuje zakon.

Slovenski narod in njegovi zastopniki v tej visoki zbornici se že več let o tem pritožujejo. Te pritožbe tičejo se posebno ljudskih šol v slovenskem delu Koroške. Od tam so v minolem zasedanju došle zbornici peticije od 152 občin, v katerih se zahteva, naj se uvede materni jezik za poučni jezik, nemščina pa uči kot učni predmet od tretjega šolskega leta počenši.

Kako opravičene so te pritožbe, preverila se je učna uprava poslednji čas pri pregledovanju učnih načrtov za ljudske šole na Koroškem. Prepričala se je, da na Koroškem slovenski otroci hodijo v šole, v katerih materinščina še učni predmet ni, še manj pa, da bi bila učni jezik.

Učna uprava pa ni zaukazala, da se jezikovne razmere na teh šolah uravnajo po zakonitih določbah, temveč je le zaukazala, da se slovenščina uči po tri ure na teden.

Ta odločba ima za slovenski narod le toliko vrednosti, da kaže, da se je učna uprava prepričala o slabih razmerah teh šol, kar se mora zboljšati. C. kr. deželni šolski svet koroški pa je z ukazom z dné 26. septembra 1890 št. 1623 to odločbo pripravil ob ves dober vpliv.

Ta ukaz določa, da se slovenščina ne bode učila v vseh šolah, v katere hodijo slovenski otroci, temveč le v onih, ki so utrkivistično urejene.

Pa še na teh šolah slovenščina ne bode obvezni predmet. V prvem in drugem letu morajo se otroci uvesti v slovenščino in v nemščino, od tretjega leta se pa uči slovenščina po tri ure na teden. Ure za slovenščino odločile so se na koncu dopoldanskega pouka.

Ker se je učenje slovenščine omejilo le na utrkivistične šole, in ker mnogo slovenskih otrok, kateri hodijo v nemško vrejene šole, ne bode dobivalo niti tega nezadostnega pouka v materinščini;

ker slovenščina torej še na onih šolah ni obvezna, na katerih se uči, in je v prvem in drugem razredu le sredstvo za učenje nemščine;

ker slovenske tri ure še niso vštete v dosedanji učni čas in se je ž njimi naložilo novo breme za otroke in učitelje;

ker to novo obremenjenje bode gotovo pripravno vzbuditi mržnjo do učenja slovenščine;

in ker se slovenščina uči le v zadnjih urah in tudi ni pričakovati dosti uspeha, vprašajo podpisanci učnega ministra:

„1. Misli li Njega ekscelencija, da se strinja taka jezikovna vredba v ljudskih šolah na Koroškem, določenih za Slovence, z državnimi osnovnimi in državnimi šolskimi zakoni?

2. Hoče li Njega ekscelencija sedanjo vredbo odpraviti in postaviti ljudsko šolo, bodisi kjerkoli, na jedino pravo pedagogično-didaktično podlago, katero zahtevajo državni osnovni in državni šolski zakoni, na podlago materinega jezika?“

ševal z zaupanjem mu od društva izročeno nalogo. V imenu celega društva si upa trditi, da imenitna koraka, o pridobitvi bukvoznice in nakupu društvene hiše, oba potrebna in za društvo koristna, nista bila drzna, ampak samo pogumna. Kjer pa ni poguma, ni napredka; društvo naše je le napredovalo, za kar se treba zahvaliti gospodom odbornikom; vsi zaslužišo našo zahvalo, ker se požrtvovalno trudijo v korist društvu, ne da bi imeli zá-se tudi vinar časnega dobička.

„Z veseljem,“ — pravi g. župnik nadaljujoč, — „smo slišali, da društvo kolikor mogoče podpira konservativna lista „Slovenca“ in „Domoljuba“. Ta dva lista sta Slovencem vzlasti v sedanjih časih prepotrebna; oba dobro zastopata težnje vernega naroda, in zato zasluži vso našo podporo. Prav je torej, da ja odbor podpira; a ne samo odbor, vsi društveniki ja moramo podpirati. Kako? Nabirajmo listoma naročnikov; v nobenej čitalnici, v nobenem bralnem društvu, v nobeni večji gostilni, v nobenega župana ali večjega posestnika hiši bi ne smeli pogrešati teh listov. Podpirajmo lista pa tudi z dopisovanjem. Mlajši gospodje so večinoma vsi dobro izurjeni v pismu; treba torej samo dobre volje in navdušenosti. Zavežimo se vsi, vzlasti pa mlajši, vsaj vsak mesec nekoliko spisati za lista. Ta zaveza, naj jo imenujem liga, bi se dala morda na kakšen način urediti; brez dvoma bi bila velike koristi za lista.

Prijazne te besede vzame g. predsednik razveseljen na znanje ter izreče v imenu društva toplo zahvalo gg. državnima poslancema kanoniku Klunu in vodji Povšetu za korenita, jasna in dosti natančna poročila iz državnega zbora, katera tako marljivo pošiljata „Slovencu“. Ob enem se zahvali vsem raznim podpornikom od nas podpiranih listov, ker je ta podpora posredno tudi naša podpora.

„Ob enem,“ — omeni dalje g. predsednik, — „sem hvaležen za priliko, da morem izpodbiti neko napačno mnenje o našem društvu, oziroma njega odboru. Tu in tam, celo v krogih, kjer je komaj odpustljivo, se čuje glas: „Ves vaš trud meri na kupčijo, na dobiček.“ Častitim društvenikom je znano, da nobeden odbornikov nima za svoje delovanje kot odbornik kakšnega plačila, pač pa dokaj truda, sitnosti, ali celo stroškov. Naši zavodi, — bukvarna, tiskarna, ti pač merijo na dobiček. A kupčija ni glavni namen našega društva, ampak bukvarna in tiskarna naj bi nam dajala pomočkov v to, da moremo izvrševati svoj glavni namen: razširjevanje tiskovin, v krščanskem duhu pisanih.

G. Šiška nasvetuje, naj bi se namen i društveni v posebni okrožnici z novega pojasnili in naj bi se okrožnica odposlala vzlasti takim krogom, kjer vlada ono napačno menenje. Mnogi bolj od središča oddaljeni nimajo morda dovolj prilike, o odborovem nesebičnem delovanju se natančno poučiti. V zadostilo za ono napačno presojevanje naj pa bode odboru popolno zaupanje društvenikov in vseh onih, ki imajo priliko, o vsem se natančno poučiti. Še celo čez meje naše dežele in našega cesarstva vé se pravično ceniti uspešno delovanje „Katoliškega tiskovnega društva“. „Historisch-politische Blätter“, dobro znani in cenjeni monakovski sešitki, opisali so nedavno politično in kulturno delovanje Slovencev. V onih sestavkih se vzlasti pohvalno omenja delovanje „Katoliškega tiskovnega društva“. In o kranjski dukovščini je z ozirom na njeno podporo imenovanega društva rečeno — mislim, da sem si besede prav zapomnil: Die Thätigkeit des krainischen Clerus ist geradezu muster-giltig.“ Bodi torej to nekako zadostilo za ono neopravičeno sumničenje.

Gospod M. Arko priporoča vzlasti pridno razširjanje „Domoljuba“. Izdajateljstvu „Domoljubovemu“ in neposrednje tudi tiskovnemu društvu bi bilo v nemalo korist, če bi se po onih krajih, kamor po več odtisov prihaja, našli postrežljivi možje, ki bi vse naročene odtise pod svojim imenom prejimali ter je razdeljevali naročnikom. (Konec prih.)

Delavsko vprašanje.

Okrožnica papeža Leona XIII.

(Dalje.)

28. Društvena pravica.

Previdnosti in modrosti je neobhodno potreba, da se vzdržita pri društvi notranja jedinstvo in soglasje. Ako je društvena pravica pravica državljanov,

kakor je tudi v resnici, smejo torej tudi ta društva neovirano razvijati svoja pravila in neredbe, kakor je namenu primerno. Ni pa mogoče narisati določil omejenih društev v obliki, ki bi bila veljavna za vse; kajti odvisna so preveč od značaja ljudstva, ravnaajo se po izkušnjah, po tem, kako je razširjena kupčija, koliko da nesejo razna dela, naposled so odvisna od mnogih drugih okolnostij, katere treba upoštevati.

Pred vsem je potreba, da se pri osnovanju in vodstvu društev ohrani vedno njih namen pred očmi ter da temu namenu služijo pravila in vse delovanje; namen pa jim je: pospeševati in boljšati telesno in gmotno stanje delavcev. Vera mora biti društvu nekaka podlaga njegovih naredb. Vernost udov jim mora biti najpoglavitejši namen in zaradi tega mora krščanska vera prešinjati vso uredbo. Sicer bi društvo kmalu izgubilo svojo prvotno podobo, prišlo bi v eno vrsto z onimi društvi, ki izključujejo vero iz svojega kroga.

Kaj pa pomaga delavcu, ako ima za svoje časno blagostanje še toliko dobička od društva, če pa je vsled pomanjkanja duševne hrane njegova prva reč v nevarnosti? „Kaj pomaga človeku, ako bi pridobil ves svet, če pa na svoji duši škodo trpi?“ Kristus Gospod je razločevalno znamenje postavil med neverniki in kristijani z besedami: „Tega vsega iščejo neverniki. Iščite pred vsem kraljestva božjega in njegove pravice in vse drugo vam bo privrženo.“ Ta društva imajo torej kraljestvo božje kot svoj poslednji namen, zato morajo skrbeti, da pospešujejo pri delavcih verski poduk. Nevednost v verskih rečeh je vedno večja in pa dolžnosti do Boga in do bližnjega se vedno manj poznajo, to treba odstranjevati s primernim podukom. Delati je treba, da se temeljito pojasnjujejo zmote časa in slepila verskih sovražnikov, skrbeti treba za poduk in svarila gledé na vablivo zapeljevanje. Vzbujaajo naj se udje, da cenijo pobožnost in službo božjo, vzlasti naj se pazi, da posvečujejo nedelje in praznike. Delavci naj se podučujejo, da časté in ljubijo cerkev božjo kot skupno mater, da so poslušni njenim zapovedim, in da se vredno udeležujejo milosti nje zakramentov, ki z božjim duhom čistijo dušo in jo napolnujejo s krepostjo.

29. Verska podlaga društev.

Ako je s tem društvo izvolilo vero za podlago, tedaj je že tudi določena smer, da se utrdi medsebojno razmerje društvenih udov. Namenu primerno naj se posli tako razdelé, da prevelik razloček oseb ne stavi jedinstvi v nevarnost. Tudi se je truditi, da se že naprej odstranijo vse pritožbe udov, vzlasti naj bi jih omejevali s tem, da se vsakemu delo jasno in previdno določi. Vestno naj se oskrbuje skupna blagajnica. Pomoč, ki se posameznim podeljuje, naj se določuje po istiniti potrebi. Kot posebno važen namen mora veljati soglasje med delavci in delodajalci gledé na pravice in dolžnosti. V reševanje pritožb med strankama naj se snujejo odbori neomadeževanih in skušenih mož in njih odloki naj imajo odločilno veljavo. Želeti bi bilo zeló, da bi imela ta odločevalna sodišča zastopnike delodajalcev in delavcev v svoji sredi in da bi bili udje delavskih društev dolžni nanje se obračati. Poglavitna skrb bi morala nadalje biti, delati na to, da udom nikoli ne zmanjka dela in da imajo skupno blagajnico, iz katere se podpirajo posamezni, ako bi jim dela zmanjkalo, v boleznih, v starosti in sploh v kaki nesreči.

Ako se spolnujejo taka določila, gotovo se bode marsikaj doseglo, da se odstranijo vsaj najobčutljivejše neprilike in brez dvoma bodo katoliška delavska društva prav krepko zamogla pospeševati javni blagor. Iz preteklosti smemo v marsikaterem oziru tudi na tem polju gledati v prihodnost. Ponavljajo se namreč vkljub vsemu spreminjevanju časov in ljudstev jednake prikazni pogosto v čudoviti podobnosti, ker je svetovni tok podrejen previdnosti božji, ki po večni osnovi vse stvari podrejuje in v službo stavi najvišjim namenom.

Znano je, da so očitali krščanstvu prvih stoletij, češ, njegovi spoznavalci so večinoma le revni ljudje, ki živijo od dela svojih rok. Toda ti ubogi, ti zaničevani pridobili so si polagoma naklonjenost bogatih in mogočnih. Kazali so namreč svetu vzglede delavnosti, miroljubnosti, pravičnosti, pred vsem pa bratovske ljubezni. Gledé na te zgovorne priče njih življenja izginjali so predsodki, obmolknile so zlobne tožbe in paganska nevera morala se je polagoma umakniti žareči luči krščanske resnice. (Konec sledi.)

Katoliško tiskovno društvo v Ljubljani.

(Dalje.)

Na vprašanje g. predsednika, če želi kdo o poročilu govoriti, oglasi se čast. g. duhovni svetovalec, mestni župnik Ivan Rozman, ki z veseljem pri-pozna, da je odbor v minolem letu pogumno re-

Politični pregled.

V Ljubljani, 16. julija.

Notranje dežele.

Državni zbor konča danes ali jutri svoje zborovanje. Le gospodski zbornica bo imela nekaj sej še drugi teden. Precjé dolgo je bilo zborovanje, ali politični položaj se ni nič posebno pojasnil. Še sedaj ne vemo, odkod se bo vzela nova večina. Levica je jako pogumno stopila v državni zbor, ali pri banketu za slovo so pa levičarji bili jako skromni, kar kaže, da niso gotovi, da bi bil zanje čas že prišel.

Levica postaja nepotrpežljiva. Pod tem naslovom prinesel je dunajski „Vaterland“ pomenljiv članek, v katerem odgovarja „N. Fr. Presse“. Poslednji list je Taaffeju priporočal, da bi Hohenwarta poklicali v gospodsko zbornico in jednega levičarja v ministerstvo. Če Taaffe to stori, bo levice sklenila definitivni mir z vlado. Hohenwart je že truden in star in ni več za vodjo kake stranke v zbornici poslancev. Hohenwartov klub bo itak razpjal, ker so v njem preveč različni elementi. Hohenwart se ni upal govoriti pri budgetni debati, boječ se, da bi se ne zameril kaki frakciji svojega kluba. Pričakovalo se je od njega, da bo razložil, kako si on misli, da bi mogli vzajemno delovati Plener, Chlumecky in on, ki je sestavil fundamentalne članke. „Vaterland“ v svojem odgovoru najprej naglašja, da je levica vladi ponudila premirje že v svojem volilnem manifestu, Taaffe je pa premirje vsprejel v prestolnem govoru. Levica nasprotno trdi, kar pa ni res. Klub Hohenwartov vežejo konservativna načela, katera vsi člani priznavajo. Ta klub je podoba Avstrije. Žalostno bi bilo, ko bi se razni elementi v klubu ne mogli sporazumeti, ker potem bi v Avstriji nobena vlada ne mogla združiti raznih strank. Pri budgetni debati pa Hohenwart ni govoril, ker je vodja kluba, ki ni spremenil svojih načel. Vodje drugih klubov so govorili, ker so klubi premenili politiko. Če se položaj spremeni in se začne pogajanja za definitivni mir mej strankami ali se vname nov boj, bo pa zopet spregovoril grof Hohenwart. Tega pa ni bilo treba Hohenwartu razkladati, kako si on misli skupno delovanje s Plenijem in Chlumeckym, ker on ni bil pri dotičnih konferencah, ko se je o tem govorilo. Začetnik fundamentalnih člankov ni on, temveč češki deželni zbor. On je pri tem bil le toliko udeležen, da bi bil dotične članke predložil državnemu zboru.

Reforma uprave na Ogerskem. Skrajna levica boče zares z dolgimi govori in raznimi predlogi zavleči obravnavo o reformi uprave. Prvi je v podrobnosti debatiral baron Pronay. Poldrugo uro je govoril o naslovu. V svojem govoru je pripovedoval razne smešnice, da bi le dlje časa govoril. Da bo mogel ravno o tej stvari še enkrat govoriti, stavil je predlog, kako naj se naslov spremeni.

Vnanje države.

Bolgarija. Da so se odnosi v Bolgariji za Koburžana zboljšali, kaže to, da letos, ko je knez odšel v inozemstvo, ni čuti onih glasov, da se morda več ne povrne v Sofijo. Prejšnja leta so vselej Bolgariji nasprotni listi prorokovali, da Koburžana narod ne bo več pustil v Bolgarijo, ali pa da je odpotoval le zaradi tega, ker že čuti, da se mu majejo tla pod nogami. To, da je sultan vsprejel dva bolgarska dostojanstvenika, je v Bolgariji napravilo najboljši vtis in nekateri listi izjavljajo nado, da se bliža čas, ko Turčija prizna kneza.

Morilci Belčev. Že tolikokrat se je poročalo, da so prijeli morilce bolgarskega finančnega ministra Belčeva, da smo že zgubili vso vero, da bi jih kdaj res dobili. Te dni je neki dunajski list dobil preko Belgrada vest, da sta morilca dva bolgarska gimnazijca, ki sta že izpovedala, da so ju najeli dr. Čačev, podpolkovnik Kisov in dr. Molov. Poslednje tri može imajo zaprte. Bolgarska vlada pa še strogo molči o vsej stvari. Pričakovati smemo, da se bo v kratkem ta novica preklicala. Da bi morilci bili dosedaj čakali v Sofiji, tudi ni prav verjetno.

Francija in Anglija. Nekateri francoski listi so bili jako veseli, da je v angleški spodnji zbornici Labouchere navduševal se za Francijo. „Journal des Débats“ pa svari Francoze, da naj nikar ne pripisujejo besedam tega angleškega poslanca prevelike veljave. On ima le malo vpliva. Če Gladstone pride na krmilo, držal se bo iste vnanje politike, kakor se je Salisbury, ravno tako kakor Rudini le nadaljuje politiko Crispijevo.

Spomn velike revolucije se letos v Franciji ni tako slovesno slavil, kakor druga leta. V Parizu je bilo nekaj slovesnosti in nekaj govorov in veselje, videlo se je pa vendar, da narod vedno manj mara za ideje velike revolucije. Posebno srednji razredi so se jako malo udeležili teh slovesnostij. — Francozi v Bruselju so pri tej priliki priredili velik banket. Na tem banketu je francoski poslanik napival predsedniku francoske republike in belgijskemu kralju. V svojem govoru je oporekal trditvi, da si Francija hoče prisvojiti Belgijo. Francozi le želé, da bi bila Belgija tako močna, da bi mogla braniti svojo neodvisnost.

Iz mestnega zbora ljubljanskega.

V Ljubljani, dne 14. jultja.

(Konec.)

Odbornik dr. Staré poroča v imenu stavbinskega odseka o napravi ograje pri Vodnikovem spomeniku na Valvazorjevem trgu. Ponudbe so vložili gg. Ahčin (1260 gld.), Pilko (1109 gld.), Žabkar (890 gl.) in Rebek (827 gl.). Ker pa je g. Spreitzer zahteval le 500 gld. in tudi dokazal svojo spretnost v delih od kovanega železa, sprejela se je njegova ponudba.

Odbornik H r a s k y poroča o kolavdaciji tesarskega in pečarskega dela v mestni vojašnici. Kolavdator g. nadinženér Svitil je potrdil tesarska dela, katera sta izvršila gg. Pust in Zakotnik, nikakor pa ni odobril zahtev g. Dreiseja za pečarska dela.

Odbornik F. Zupančič poroča o gradnji kanala od deželnega gledališča po Fran-Josipovi cesti, Knafflovih ulicah in Slonovih ulicah do Perlesove hiše. Stroški bi znesli 13.870 gld. 60 kr.

Odbornik dr. Gregorič nasvetoje, naj se kanal popravi do Ljubljane.

Odbornik R a v n i k a r omeni, da stroški za ta kanal neso v letnem proračunu, in bi se moral v ta namen porabiti denar, ki je namenjen za cesto za Gradom.

Odbornik V a l e n t i n č i č vpraša, zakaj bi se ta cesta ne gradila?

Župan odgovori, da letos ne zarada mnogih ovir, ker so posestniki stavili prevelike zahteve.

Odbornik dr. vitez Bleiweis priporoča, naj bi se vendar že enkrat dognale obravnave o združenju tivolskega posestva z ljubljansko občino, da mesto ne bo delalo kanalov in potov v drugi občini. Konečno je bilo sklenjeno, da se zgradi kanal do Ljubljane.

Odbornik dr. Staré poroča o novi cesti poleg Trpotčeve hiše in nasvetoje, naj se dotični akt vrne magistratu v nadaljno obravnavo. Dalje poroča o prošnji za vrejenje ceste do delavskih hiš in osvetljavo ceste ob novi opekarni. Zbor je sklenil, da se magistrat pogaja s posestniki ob poljski poti do delavskih hiš, da se naredi občinska pot, in na predlog odbornika Ž a g a r j a, da se cesta ob novi opekarni v trnovskem predmestju razsvetli s primernim številom svetilnic.

Odbornik V a l e n t i n č i č poroča o prošnji drsalskega društva za dovoljenje naprave novega paviljona poleg drsališča ter nasvetoje v imenu olupševalnega odseka, naj se dovoli primerno zemljišče v prvi vrsti na levi, v drugi vrsti na desni strani starega paviljona, dotični stavbinski načrt pa predloži v odobrenje. Obvelja. Po daljšem razgovoru zbor sklene, da se najemniška pogodba drsališkega društva podaljša za dve leti.

Ob 1/2 9. uri se prične tajna seja.

Tristoletnica Jakoba Gallus-a.

„Non omnis moriar“.

Dne 12. julija t. l. je bilo ravno 300 let, ko je naš slavnoznani rojak, cerkveni skladatelj Jakob Gallus zatisnil oči. Ta tristoletnica njegove smrti praznovala se je dozdej le v stolni cerkvi ljubljanski pretečeno nedeljo po dokončanem govoru preč. g. P. Klinkowströma, kjer so peli krasno mašo njegovo, nedavno najdeno v licejski knjižnici ljubljanske. Maša je 6glasna (2 soprana, 1 alt, 2 tenora in 1 bas) in večinoma v slogu „poliphonije“ sestavljena. Vsak glas samostojno nastopa in se pregiba; zato je pa tudi izpeljava težka, to vsakateri vé, ki se peča s tako glasbo. Po dokončani odpeti maši sem si mislil: Gospod Foerster in njegov pevski zbor (okoli 50 pevcev in pevka) sta nalogo svojo izvrstno in gotovo tudi v občno zadovoljnost rešila; kaj tacega nisem še slišal, odkar sem bil v Gradcu leta 1876 pri šestem občnem zboru Cecilijskega društva. (Tudi letos bo v Gradcu 24., 25. in 26. avgusta zopet takšno zborovanje, kjer se bodo slišali krasni umotvori. Naj bi se jih veliko udeležilo teh predavanj!)

Maša je napravila velik vtis na mene in na vse, kateri ljubijo pravo cerkveno glasbo. Bilo je, kakor bi poslušal lep govor, ko človek želi: O da bi le še ne nehal!

V tej maši je veliko lepote, vendar pa mi je najbolj ugajal in me očaral pri „gloria“: „Cum sancto Spiritu in gloria Dei Patris. Amen.“ Zlasti „amen“ učinil je velikansk vtis. Bil sem — odkrito govorim — do solz ginjen. Podili pa so se tudi gla-

sovi, kakor valovi, kedar je velik vihar, katerega sem letos skoraj dva dni poskušal.

Krasna sta bila tudi: „Et incarnatus est“ (homophon, poprej seveda je bila poliphonija) in „non erit finis“.

„Benedictus“ kakor tudi „Kyrie“ sta bolj mirno in pobožno sestavljena.

Ko so peli „Agnus Dei“, mislil sem si: Da bi le še kaj časa trajalo.

Naj bi se ta maša večkrat ponavljala.

Vsa čast torej g. Foersterju in njegovemu pevskemu zboru, Jakobu Gallus-u pa večni mir in pokoj!

P. Angelik Hribar.

Dnevne novice.

V Ljubljani, dne 16. julija.

(Gosp. deželni predsednik baron Winkler) se je odpeljal v kopališče Laški Trg na Štajerskem.

(„Katol. tiskovnemu društvu“) daroval je neimenovan preč. gosp. k a n o n i k ljubljanski 100 gl. za napravo nove tiskarne; čast. g. Mart. N a r o b e, župnik zapoški, dosedaj društvu ustanovnik, pa je pristopil kot dobrotnik. Velikodušnim podpirateljema dobre stvari kliče odbor: Povračaj Bog!

(Imenovanja.) Profesor na državni gimnaziji v Inomostu, dr. Adolf Nitsche, je imenovan ravnateljem tržaške gimnazije; nemški propovednik v Trstu, čast. g. Jakob Gomilšak, veroučiteljem na tržaški realki. Premiščeni so: Josip V a t o v e c iz Trsta na gimnazijo v Kopru; Ivan K l i n b e n s c h e d l iz Gorice na realko v Boenu; Štefan Steffani iz Gorice na gimnazijo v Kopru; Rud. P ü h r i n g e r iz Trsta na nemški oddelek gimnazije v Tridentu; dr. Aleksander Sturm z državne realke v III. okraju na Dunaju na celjsko gimnazijo; Andrej G u b o iz Celja na prvo gimnazijo v Gradcu; dr. G. Heigel iz Maribora v Inomost; G. K n o b l o c h z realke v Mariboru na nižjo realko v V. okraju na Dunaju; Ad. M a g e r z realke v Mariboru na realko v II. okraju na Dunaju; Engelbert N e u b a u e r iz Maribora na dunajsko akad. gimnazijo. Dalje sta imenovana: Fr. J e r o v š e k pravim profesorjem na državni gimnaziji v Mariboru; Karol K o m p a r e profesorjem na tržaški gimnaziji.

(V Prago) se skupno odpelje jutri z Dunaja več slovenskih, hrvatskih, nemško-konservativnih in poljskih državnih poslancev. Na čast tem gostom bo v soboto v narodnem gledališču slovesna predstava.

(Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda) je uprav danes prejelo z Dunaja veselo naznanilo, da je njegova prošnja za posebni vlak št. 2158 ob povratku iz Kámenika zvečer ob 8.55. uri povodom glavne skupščine dne 23. julija povoljno rešena. To bo jako ugodna priložnost za razvedrilen izlet v Kámenik in njegovo romantično okolico slehernemu, komur je časa i drage volje. Dozdej je zglasilo že do 30 podružnic svoje zastopnike, a naznanila še zmirom dohajajo. Slavna načelnikstva uljudno vabimo, naj čim prej javijo svojo udeležbo, oziroma pooblaščenca, da se more gledé vožnje i skupnega obeda pravodobno vse potrebno ukreniti. Po dosedanjih poročilih utegne letošnja skupščina vse prejšnje nadkriljevati.

(Čitalnica ljubljanska.) Onim gg. društvenikom, ki so se hoteli udeležiti nameravanega nedeljskega izleta iz Kranja na Sv. Jošt in odtod v Škofjo Loko, naznanja odbor, da mora izlet zaradi različnih zaprek odpasti.

(V Kámeniku), kakor smo zvedeli iz gotovega vira, dela znani podjetnik g. Prašnikar priprave, da ustanovi zdravilišče po metodi Kneippovi. Sklenjena je nekda že pogodba z zdravnikom, kateri se je vadil pri župniku Kneippu. Ker je to mesto kot navlašč za to zdravljenje zaradi bistre vode in svežega planinskega zraka, ne dvomimo, da bo zdravilišče kmalu zelo obiskovano. Želimo, da bi skoraj mogli kaj več poročati o kranjskem „Wörishofen-u“.

(Umrli) je v Celju 12. t. m. g. Toussaint Deu, c. kr. pristav sodišča v pokoju, v 45. letu dōbe svoje. — V terek je bil pa na tukajšnjem pokopališču pokopan g. Fran Rizzi, c. kr. sodni pristav in neaktivni nadporočnik, 43 let star. Pokojnik umrl je na Studencu.

(Na dunajskem vsenčilišču) je te dni napravil č. g. Fr. Krek tretji rigoroz, in sicer iz cerkvene prava in zgodovine z odliko.

(Na tukajšnji učiteljski pripravnici) je delalo zrelostne skušnje 16 gojencev 4. letnika in 1 vnanji; med temi jih je dobilo prvi red 15, dva

Telegrami.

Ptuj, 16. julija. V skupini veleposestnikov pri volitvi za okrajni zastop je narodna stranka zmagala s 136 glasovi; nasprotniki so izostali.

Dunaj, 16. julija. Začetek pogajanj o trgovinskih pogodbah mej Avstrijo, Nemčijo in Italijo se je odložil, dokler se ne končajo pogajanja, ki se vršé sedaj na Dunaju mej Avstro-Ogersko in Švico.

Dunaj, 16. julija. Z merodajne strani se zatrjuje: Poročilo dunajske „Reichswehr“ o komisiji, ki se v Pulju posvetuje o novem načrtu avstrijske mornarice, je popolnem osnovano. Če so bila v Pulju sploh kaka posvetovanja, pečala so se le o rednih notranjih službenih zadevah.

London, 16. julija. Princ Valeški pojde v Karlove vane.

Kristijanija, 16. julija. Ladija „Hohenzollern“ prišla je včeraj zvečer v Koperwik. Norveška korveta „Allen“ jo je pozdravila s streljanjem.

Novi York, 16. julija. Pri Fortscottu (v Kansasu) sta dva vlaka vkupe trčila in je bilo pri tem deset oseb poškodovanih. — Po poročilih s Haitija se ondu nadaljujejo usmrtenja. General Legitime nakupuje tukaj ladije in vojne priprave, da bode napal generala Hipolytija.

Piccoli-jeva tinktura za želodec je mehko, toda ob enem uplivno, delovanje prebavnih organov vrejšajoče sredstvo, ki krepi želodec, kakor tudi pospešuje telesno odprtje. — Cena steklenici 10 kr. (300—136)

Vremensko sporočilo.

Dan	Cas	Stanje	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mil.
	opazovanja	razkoma v mm	toplosmera po Celziju		
15	7. u. jut.	73 64	13 6	sl. svzh.	oblačno
	2. u. pop.	73 54	23 6	"	jasno
	9. u. zveč.	73 44	17 8	"	"
Srednja temperatura 18 3°, za 0 7° pod normalom					

Tujel.

13. julija.

Pri **Maliču**: Erlich, Raab, Redinger, Rubin, Bleyer, Gerber, Kollerman, trgovci; Ponlovich, vodja; Winter, slikar; Mayer, major, z Dunaja. — Bartelj, Hollwirth, Pfeifer s soprogo, Adelman z rodbino, Singer, Nicolist, iz Trsta. — Hirschfeld, učitelj veronauka, iz Vratislave. — Nitsner, barvar, z Ogerskega. — Vitez Spindler, generalni tajnik, s hčerjo, iz Gradca. — Gorup in Kornitzer z Reke. — Lederer, trgovec; Chalupnik, in Freund, iz Prage. — Marossi, profesor; Nagy, Banya, in Gorjup, dež. sodišča svetnik, iz Gorice.

Pri **Stonu**: Müller, Goldhauer, Petziwal Stierler, Kulka, Egger s sinovi, Buchman, vitez Schneid, Weiss, z Dunaja. — dr. Gregorič, dr. Praunseis, Obkircher, Wechsler, iz Gradca. — Hoffman z Reke. — Miklavčič iz Trsta. — Gutwillig iz Plzna. — Merčič in Bušič, trgovca, iz Metkoviča. — Grünwald, trgovec, iz Zagreba. — Segalia, trgovec, z Raketa. — Bertoni, trgovec, z Vidma. — Neustadt in Freyberg iz Prage. — Sloboda Ernest in Ida iz Červinjana. — Čuček iz Knežaka. — Verič in Klešič iz Glina. — Dimitrovič iz Bovie.

Pri **bavarskem dvoru**: Kraker, potovalec, iz Tančje Gore. — Wittine z Dunaja. — Krašovic, ribič, z Lazov. — Hoge iz Maribora.

Pri **avstrijskem caru**: Nagode, posestnik, in Picigas, katehet, iz Idrije. — Čermak, zasebnik, iz Ribnice. — Omulet, zasebnik, iz Gorice. — Žigan, strojarski mojster, in Wretschler, iz Žavca. — Gregor in Marija Jezeršek in Brenc iz Goranje Vasi.

Umrli so:

12. julija. Jakob Muhvič, posestnik, 72 let, sv. Petra cesta 91, gangraena senilis.

14. julija. Rudolf Schmidmayer, vrvarjev sin, 16 dni, sv. Petra cesta 33, atrofija. — Jakob Krasnitzer, prisiljenec, Poljanski nasip 50, maramus.

Javna zahvala.

Podpisanemu so dne 1. julija pogorela gospodarska poslopja, zavarovana pri

„**Riunione adriatica di sicurtà**“ v Trstu,

kateremu zavodu generalni zastopnik v Ljubljani je gospod **Perdan**, podpredsednik kupčijske zbornice. Imenovani prijazni gospod mi je zavarovani znesek popolnoma izplačal, ne da bi mi bil le eden krajcar utrgal. Dolžnost mi je tedaj, da se temu zavarovalnemu zavodu prav iz srca lepo zahvaljujem in ga z dobro vestjo vsem priporočam.

Stob pri Domžalah, 10. julija 1891.

Franc Habjan,
poškodovanec.

Potrjuje županstvo v Domžalah:

M. Janežič, župan.

Največja zaloga
šivalnih strojev

JAN. JAX,

LJUBLJANA,

Najnižje cene.

Ugodni vplačilni obroki se dovoljujejo. (30-12)

Zamenjuje stare stroje.

Poprave vrše se točno trajno in ceno.

Ravnokar je izšel prvi zvezek lične knjižice z naslovom:

Povesti

slovenskemu ljudstvu
v poduk in zabavo.

Sestavil in uredil

A. Kalan.

urednik „Domoljuba“.

— Ponatis iz „Domoljuba“ —

I. zvezek. — Cena 20 kr.

Obseg:

Zlati lasje. — Dedščina. — V zametih pokopan. — Veronika. — Sama smola! — Trojni sveti večer. — Božič na sv. Gothardu. — V valovih življenja. — Lovski tat. — Luč na oknu. — Po viharju svetlo solnce. — Požar. — Lepi pirhi. — Marušnik. — Ohajilo v ječi.

Dobiva se v „Katol. Bukvarni“ in pri H. Ničmanu v Ljubljani.

Dunajska borza.

Dne 16. julija.

Papirna renta 5%, 16% davka	92 gld. 75 kr.
Srebrna renta 5%, 16% davka	92 " 70 "
Zlata renta 4%, davka prosta	111 " 30 "
Papirna renta 5%, davka prosta	102 " 95 "
Akcije avstro-ogerske banke, 600 gld.	1025 " — "
Kreditne akcije, 160 gld.	295 " 50 "
London, 10 funtov strl.	117 " 45 "
Napoleonodor (20 fr.)	9 " 33 "
Cesarski cekini	5 " 58 "
Nemških mark 100	57 " 70 "

Dne 15. julija.

Ogerska zlata renta 4%	105 gld. 25 kr.
Ogerska papirna renta 5%	101 " 85 "
4% državne srečke l. 1854., 250 gld.	134 " — "
5% državne srečke l. 1860., 100 gld.	149 " — "
Državne srečke l. 1864., 100 gld.	179 " 25 "
Zastavna pisma avstr. osr. zem. kred. banke 4%	97 " 20 "
Zastavna pisma " " " 4 1/2%	100 " 60 "
Kreditne srečke, 100 gld.	186 " 75 "
St. Genois srečke, 40 gld.	60 " 75 "

Ljubljanske srečke, 20 gld.	20 gld. 50 kr.
Avstr. rubežega križa srečke, 10 gld.	17 " 60 "
Rudolfove srečke, 10 gld.	20 " — "
Salmove srečke, 40 gld.	— " — "
Windischgraezove srečke, 20 gld.	49 " 50 "
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	157 " 75 "
Akcije Ferdinandove sev. želez. 1000 gl. st. v.	2735 " — "
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	103 " 50 "
Papirni rubelj	1 " 29 "
Laških lir 100	46 " 50 "

MERCUR menjarnična delniška družba na Dunaju, L. Wollzeile šte. 10.

Najkulantnejše se kupujejo in prodajajo v kursnem listu navedeni vrednostni papirji, srečke, valute in devize.

Razna naročila izvrše se najtočneje.

Za nataganje glavnice priporočamo:

4% gališke propinacijske zadolžnice.

4 1/2% zastavna pisma peštanske ogerske komercionalne banke.

4 1/2% komunalne obveznice ogerske hipotečne banke z 10% premijo.

Na te papirje daje posojila avstro-ogerska banka in podružnice njene.

1860. leta srečke.

Serijsko žrebanje že dne 1. avgusta.

Promese

na cele srečke gld. 14 1/2 } in 50 kr. kolek.
na petino srečke " 4 }

Glavni dobitok gld. 300.000 avstr. velj.

Premijsko žrebanje dne 2. novembra.